

Гавриленко Ілля,
кандидат політичних наук,
Київський інститут Національної гвардії України

МОВНА ПІДГОТОВКА ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ВЗАЄМОСУМІСНОСТІ З НАТО

Євроатлантична інтеграція України залишається одним із ключових стратегічних напрямів державної політики. Після внесення у 2019 році змін до Конституції України курс на членство в НАТО набув статусу довгострокового державного пріоритету. Водночас практична реалізація цього курсу залежить не лише від політичних рішень держав-членів Альянсу, а й від рівня готовності сектору безпеки та оборони України до функціонування відповідно до стандартів НАТО.

Одним із базових компонентів такої готовності є взаємосумісність (interoperability), яка охоплює технічний, операційний та доктринально-адміністративний аспекти. Особливого значення у цьому контексті набуває мовна підготовка військовослужбовців, оскільки саме володіння англійською мовою забезпечує ефективну участь у багатонаціональних операціях, міжнародних навчаннях, роботі спільних штабів, професійній військовій освіті та процесах стандартизації.

Станом на 2024 рік Україною імплементовано понад 320 стандартів НАТО (STANAG), що свідчить про значний прогрес у сфері реформування сектору оборони. Однак досягнення формальної відповідності стандартам не гарантує повноцінної інтеграції без належного рівня мовної компетентності особового складу. Офіційними мовами НАТО є англійська та французька, проте саме англійська фактично виступає основною робочою мовою міжнародної військової взаємодії.

Недостатній рівень володіння англійською мовою залишається одним із суттєвих бар'єрів для участі українських військовослужбовців у міжнародних заходах підготовки. За даними Міністерства оборони України, у 2024 році кількість військовослужбовців, які проходили мовні курси у вищих військових навчальних закладах, зросла на 14 % порівняно з попереднім роком. Водночас лише 19,3 % слухачів досягли рівня СМР-2 за стандартом НАТО STANAG 6001, тоді як близько половини здобули лише базовий рівень СМР-1, який є недостатнім для участі у більшості міжнародних навчань і програм підготовки. Це свідчить про позитивну динаміку розвитку мовної підготовки, однак водночас демонструє недостатній рівень мовної готовності значної частини особового складу до повноцінної участі у багатонаціональному військовому середовищі.

Практичне значення мовної підготовки особливо проявляється під час міжнародних навчань та тренувань. У 2024 році Україна вперше взяла участь у навчаннях НАТО C-UAS TIE24 у Нідерландах, присвячених протидії безпілотним системам, де працювали представники 19 країн-членів НАТО та держав-партнерів. Крім того, у межах найбільших навчань НАТО з цифрової взаємосумісності CWIX 2024 у Польщі участь брали понад 2500 фахівців із 42 країн. Подібні заходи передбачають постійну роботу у міжнародних штабах, оперативне опрацювання англомовної документації, проведення брифінгів та координацію дій у режимі реального часу.

У таких умовах недостатній рівень володіння англійською мовою безпосередньо впливає на ефективність участі українських військовослужбовців у міжнародній діяльності. Необхідність постійного залучення перекладачів ускладнює процес комунікації, збільшує часові витрати на передачу інформації та створює додаткові ризики неправильного розуміння наказів, процедур або технічної документації. Особливо критичними ці недоліки є під час штабних тренувань і командно-штабних навчань, де швидкість обміну інформацією безпосередньо впливає на якість ухвалення рішень. У багатьох випадках саме мовний бар'єр, а не рівень фахової підготовки, стає перешкодою для направлення

військовослужбовців на міжнародні курси, стажування та програми підготовки країн-партнерів НАТО.

Особливої актуальності зазначена проблема набуває у сфері освіти дорослих. Значна частина особового складу Сил оборони України була мобілізована після 2022 року та не проходила системної мовної підготовки раніше. Традиційні підходи до викладання іноземних мов часто виявляються недостатньо ефективними для дорослих військовослужбовців, які навчаються в умовах обмеженого часу, високого психологічного навантаження та необхідності одночасного виконання службових обов'язків. У зв'язку з цим система мовної підготовки у секторі безпеки та оборони потребує подальшого розвитку на засадах андрагогіки, практикоорієнтованого навчання та професійної спрямованості.

Важливим кроком у цьому напрямі стала Дорожня карта вдосконалення мовної підготовки у Збройних Силах України на 2021–2025 роки, яка визначає цільові рівні володіння іноземною мовою відповідно до STANAG 6001 для різних категорій військовослужбовців. Водночас досягнення визначених показників потребує не лише нормативного регулювання, а й суттєвого розширення кадрового, методичного та організаційного забезпечення системи мовної освіти.

Таким чином, мовна підготовка є одним із ключових чинників розвитку професійної військової освіти дорослих та досягнення взаємосумісності України з НАТО. Ефективне володіння англійською мовою забезпечує можливість участі українських військовослужбовців у міжнародних навчаннях, доступ до сучасного військового досвіду, інтеграцію у багатонаціональне середовище та прискорення процесу впровадження стандартів Альянсу. В умовах сучасної війни розвиток системи мовної підготовки стає важливою складовою підвищення боєздатності та професіоналізації Сил оборони України.